

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА

УДК 636.221.28.034.082.4

ВИМОГИ ДО СТВОРЕННЯ ВИСОКОПРОДУКТИВНОГО МОЛОЧНОГО СТАДА

Зандарян В.А. к. с.-г. н., доцент,
Веліканова В.С. к. с.-г. н., доцент,
Юхно В.О., асистент

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

***Анотація.** Наведені результати досліджень складових зі створення високопродуктивного стада, пов'язаних з якістю первісток, віковою структурою маточного поголів'я, оптимальною структурою стада, параметрами відбору корів в селекційну групу.*

***Ключові слова:** стадо великої рогатої худоби, ремонтні телиці, корови, молочна продуктивність, строк продуктивного використання, оптимальні умови годівлі та утримання, структура стада, селекційна група.*

Актуальність проблеми. Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України передбачає нарощування поголів'я та продуктивного потенціалу великої рогатої худоби з метою підвищення рентабельності виробництва молока.

Інтенсифікація молочного скотарства базується на досягненні генетичного потенціалу продуктивності корів на рівні 6-8 тис. кг молока, яке можливе тільки в умовах сучасних технологій та оптимальної годівлі, на високому рівні вибракування корів і більш швидкій заміні основного стада молодими високопродуктивними тваринами. Для цього необхідно від кожної корови впродовж року одержувати життєздатне теля, яке слід цілеспрямовано вирощувати та використовувати для ремонту стада. Зараз поряд із зростанням потенціалу молочної продуктивності корів українських чорно-рябої та червоно-рябої молочних порід виникають складнощі з регулярним одержанням, збереженням ремонтного молодняка та тривалим використанням дорослих тварин у стаді [6].

Серед заходів, що сприяють підвищенню молочної продуктивності стада, велике значення має вирощування та відбір корів-первісток бажаного типу, корів селекційної групи відповідно з вимогами, дотримання певної вікової структури маточного поголів'я.

Мета досліджень - полягала у вивченні вимог до якості і кількості корів-первісток, що вводяться в стадо, вікової структури маточного поголів'я та структури стада за статеві-віковими групами, а також параметрів відбору корів у селекційну групу.

Матеріал і методи досліджень. Використання узагальнених результатів власних досліджень і аналізу сучасного вітчизняного і зарубіжного досвіду інтенсивного, високорентабельного, конкурентноздатного ведення галузі молочного скотарства.

Результати досліджень. Відомо, що висока продуктивність молочних стад зумовлена не лише їх генетичним потенціалом та рівнем годівлі, але і фізіологічним станом самих тварин при досягненні ними віку продуктивного використання. Максимально реалізувати генетичний потенціал телиць у зрілому віці дають змогу передусім належні умови їх вирощування в усі вікові періоди. У зв'язку з цим розробка ефективної системи формування високопродуктивних стад за рахунок власного відтворення є визначальним показником стану селекційно-племінної роботи з породою і окремим стадом.

Практика свідчить, що щорічно з різних причин з стада вибувають 23-30% корів. Вибракування корів за селекційними ознаками (молочна продуктивність, інтенсивність молоковиведення, рівномірність розвитку часток вим'я та інші) при рівних інших умовах призводить до планомірного й неухильного прогресу в молочній продуктивності стада як головній ознаці селекції. Якісного поліпшення стада за рахунок збільшення вибракування низькопродуктивних корів можна досягти лише тоді, коли надії первісток близькі до середніх по стаду або ж перевищують їх [1,2].

До корів-первісток, що вводять у стадо, ставлять високі вимоги, такі як рівень продуктивності, бажана інтенсивність молоковиведення, споживання монокорму, відсутність агресивності. Молоде поголів'я має бути придатним до сучасної інтенсивної технології, стійким проти захворювань тощо.

Первістки вважаються придатними для ремонту стада, якщо вони відповідають таким вимогам: надій не нижче 85% від середнього по стаду, інтенсивність молоковиведення – не менше 1,2кг/хв, тривалість разового доїння – 5хв. при двохкратному доїнні, індекс рівномірності розвитку вим'я - 44-45%; вміст жиру та білка в молоці на рівні вимог стандарту породи.

При середній продуктивності корів стада більше 5000 кг норма вибракування та виранжирування корів від усіх корів стада при прив'язному утриманні за Г.П.Легошиним [3,4] повинна складати 30%, у т.ч. первісток – 10%, корів старшого віку – 20% при виході телят від 100 корів за рік – 90 голів.

При організації відтворення стада важливо знати кількість ремонтних телиць, з яких намічено виростити корів. Важливо при цьому на вирощування ставити не всіх телиць, а лише від кращих за продуктивністю матерів. Це зумовлено не тільки тим, що для меншої їхньої кількості є більше можливостей створити належні умови вирощування, а й тим, що відбір молодняка від ціннішого в продуктивному відношенні маточного поголів'я буде вести до генетичного поліпшення стада. Це сприятиме також росту молочної продуктивності – головній ознаці відбору.

При продуктивності стада понад 5000 кг рекомендується витримувати наступну вікову структуру дійного стада (таблиця 1).

Таблиця 1

Примірна вікова структура дійного стада [3]

Середній надій по стаду	Число корів, % по віку в отелах									
	1	2	3	4	5	6	7	8 і більше	У т.ч.	
									1-3	Старше 3
Понад 5000кг	30	19	16	12	10	7	4	2	65	35

Корови, які вводяться у виробниче стадо, повинні бути клінічно здоровими, придатними до машинного доїння і відповідати вимогам до характерних ознак корів при їх утриманні і доїнні (табл. 2).

Таблиця 2

Стандартні вимоги до корів

Показник	Характеристика
Вік	Не старше другого отелення
1	2
Загальний вигляд та розвиток	Міцна конституція, гармонійна будова тіла, характерна для породи і напряму продуктивності, без виражених вад екстер'єру
Кінцівки	Правильно поставлені. Суглоби без помітних відхилень від норми
Копитця	Правильної форми, спрямовані паралельно середній осі тіла, гладенькі, блискучі, без тріщин та потовщеного валика над бабкою
Жива маса	Не нижче вимог стандарту породи
Відстань від дна вим'я до землі, см	Без видимих ознак захворювання та негативної реакції на мастит чашеподібної або округлої форми з рівномірно розвиненими частками 45-65
Тривалість видоювання, хв.	Не більше 6
Різниця тривалості видоювання часток вим'я, хв.	Не більше 1

Продовження таблиці 2

1	2
Швидкість молоковіддачі, кг/хв	Не менше 1,2
Повнота видоювання	Величина ручного додоювання не повинна перевищувати 200мл
Дійки	Циліндричної або дещо конічної форми, спрямовані вниз або вперед
Розмір дійок, см	Довжина 5-9, діаметр 2-3,2
Відстань між дійками	Передніми – 6-20; задніми та передніми 6-14.

Відповідно до вимог, які пред'являються до молочної корови по придатності до машинного доїння, вона повинна мати велике, об'ємне вим'я з великою площею прикріплення.

Вим'я оцінюється як задовільне за наступними показниками (таблиця 3).

Таблиця 3

Проміри вим'я для оцінки «задовільно»

Показники	Первістки	Корови 3-х отелень в старше
Ширина	24	30
Довжина	25	35
Обхват	95	120
Глибина середньої частки	23	28

В сучасній селекції молочної худоби в країнах з розвиненим молочним скотарством обов'язковим є вираження кінцевої мети у вигляді моделі тварини з бажаними параметрами, які тісно корелюють з продуктивністю, життєздатністю, тривалістю господарського використання і загальною прибутковістю [5].

Комплексну оцінку корів проводять зоотехніки-селекціонери, керуючись інструкцією з бонітування.

При відборі в селекційну групу основну увагу звертають на молочну продуктивність корів (надій і жирність молока за лактацію), тип і екстер'єр тварини. Надій повинен бути на 10% і вище середнього по стаду, жирність молока не нижче середнього по стаду, оцінка екстер'єру – 80 балів і вище. Для отримання високої оцінки за екстер'єр, корова повинна мати пропорціональну будову тіла, велике залозисте вим'я з рівномірно розвиненими частками, чашевидної форми, симетричне, оптимальної довжини, широке і глибоке, без розподілу на частки по бокам, з тонкою еластичною шкірою, горизонтальне дно; ноги середньої довжини, прямі, широко розставлені, бабки міцні, копита широкі, правильно поставлені, копитний ріг міцний.

Для нормального функціонування молочної ферми і розширеного

відтворення необхідно забезпечити наступні параметри:

1. Вихід телят: на 100 корів – не менше 90 голів; на 100 корів і нетелей – не менше 96 голів;
2. Вибраковка і відхід телят до 20-денного віку – не більше 5%.
3. Виранжировка і выбраковка телиць до 27-місячного віку – не більше 15%;
4. Термін продуктивного використання корів – не менше 4 лактацій;
5. Продуктивність первісток, які вводяться в стадо – не нижче 80% від середньої продуктивності стада.

Розрахунок раціональної структури стада із замкнутим циклом виробництва при продуктивності корів 6000кг на 384 голів корів наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Розрахунок структури стада

Статеві-вікові групи	Методика розрахунків		Структура	
	Показники до розрахунку	Розрахунок	голів	%
Корови	Рівень выбракування – 30%, вихід телят на 100 корів – 90 голів		384	35,5
Нетелі		30% від наявності корів	115	10,7
Телиці ст. 1 року		100% від потреби в первістках + 15%	132	12,2
Телиці до 1 року		100% від потреби в первістках + 20%	138	12,8
Понадремонтний молодняк	Реалізація у віці 16 місяців		311	28,8
Примітка: 384 голів – розмір модуля гол., корів			1080	100

Як свідчать розрахункові дані при молочно-м'ясній спеціалізації стада корови в структурі стада повинні займати 35,5%.

Висновки

Важливими складовими при формуванні високопродуктивного стада, окрім відповідної кормової бази та інтенсивного вирощування телиць, є якість та кількість первісток, віковий склад маточного поголів'я, структура стада, дотримання вимог відбору корів в селекційну групу.

Література

1. Теорія і практика нормованої годівлі великої рогатої худоби: [Монографія] за ред. В.М.Кандиби, І.І. Ібатуліна, В.І.Костенка.-Ж.:2012.-860 с.
2. Система нормованого живлення та спрямованого вирощування ремонтних телиць високопродуктивних порід. / Норми і раціони повно-

цінної годівлі високопродуктивної великої рогатої худоби. //Ефективні корми та годівля. - №2 – 2013.-С. 16-22.

3. Технология производства молока на реконструируемых фермах. Рекомендации /А.Ф.Трофимов, А.А.Музыка, М.В.Барановский [и др.] //Жодино, 2007 – 55с.

4. Технологія виробництва молока і яловичини /В.І.Костенко, Й.З. Сірацький, Ю.Д.Рубан [та ін.]. - К.: Аграрна освіта, 2010.-530с.

5. Буркат В.П. Програми селекції порід. /В.П.Буркат, Ю.Ф.Мельник, М.Я.Єфименко [та ін.] // Розведення і генетика тварин. № 37.- 2003. – С.3-21.

6. Ставецька Р. Інтенсивність вибракування ремонтного молодняку української чорно-рябої породи. /Р.Ставецька, І.Рудик. //Тваринництво України. – № 7. - 2012. – С. 18-23.

ТРЕБОВАНИЯ К СОЗДАНИЮ ВЫСОКОПРОДУКТИВНОГО МОЛОЧНОГО СТАДА

Зандарян В.А. к. с.-х. н., доцент,
Великанова В.С. к. с.-х. н., доцент,
Юхно В.О., ассистент

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. Приведены результаты исследования составляющих создания высокопродуктивного молочного стада, связанных с качеством первотелок, возрастной структурой маточного поголовья, оптимальной структурой стада, параметрами отбора коров в селекционную группу.

Ключевые слова: стадо крупного рогатого скота, ремонтные телки, коровы, молочная продуктивность, срок продуктивного использования, оптимальные условия кормления и содержания, структура стада, селекционная группа.

REQUIREMENTS TO HIGH PERFORMANCE DAIRY HERD REPOPULATION

Zandaryan V.A., Vielikanova V.S., Yuhno V.O.

Summary. The results of the investigation of the constituents to form high producing dairy herd have been given in the article. The above constituents are connected with the quality of cow heifers, age structure of mother herd, optimal structure of the herd, parameters of cow selection in the selection group.

Key words: herd of cattle, replacement heifers, cows, dairy productivity, term of productive use, optimal conditions of feeding and management, herd structure, selection group.
